

บทความเผยแพร่ : ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)

การประชุมวิชาการ “บุหรืกับสุขภาพแห่งชาติ” ครั้งที่ 13 “เพิ่มภาษีบุหรื ลดคนสูบ ลดคนตาย”

“ลดคนสูบ ลดคนตาย” ใช้ “ภาษี” เป็นไม้เด็ด!

แม้พิษภัยจากบุหรืและผลิตภัณฑ์ยาสูบทุกประเภทได้รับการพิสูจน์และถูกตีแผ่ให้เห็นประจักษ์มานานกว่าครึ่งศตวรรษแล้ว แต่จนถึงขณะนี้ก็ยังมียังมีคนตายเพราะสาเหตุจากการสูบบุหรืทุก 6 วินาที หรือ นาทีละ 10 คน...

สำหรับประเทศไทย ทุกวันมีการสูบบุหรืยังเป็นภัยคุกคามสุขภาพระดับ “แถวหน้า” โดยเป็นสาเหตุการเสียชีวิตของคนไทยปีละ 50,710 คน และเป็นสาเหตุของภาวะโรคอันดับที่สอง ที่ทำให้คนเสียเวลาแห่งชีวิตจากการตายก่อนเวลา 628,061 ปี และสูญเสียสุขภาพจากการเจ็บป่วยหนัก 127,184 ปี ในแต่ละปี ทำให้เกิดการสูญเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาผู้ป่วย 52,200 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 0.5 ของจีดีพี

อะไรบางอย่างจะสกัดกั้นหันมหันมัยร้ายนี้ได้ ?

หนึ่งใน “เครื่องมือ” อันทรงอานุภาพที่ทั่วโลกยอมรับว่า สามารถ “ลดคนสูบ ลดคนตาย” จากพิษภัยบุหรืได้จริงก็คือ การขึ้นภาษีให้สูงพอที่จะทำให้ “สินค้าแห่งความตาย” นี้มีราคาสูงจนยากต่อการเข้าถึง

ทั่วโลกเดินหน้าใช้มาตรการภาษีสกัดภัยบุหรื

ในวันงดสูบบุหรืโลกปี พ.ศ. 2557 องค์การอนามัยโลกได้ชักชวนนานาประเทศทั่วโลกร่วมรณรงค์ภายใต้คำขวัญ “Raise taxes on tobacco” ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า “บุหรื: ภาษียิ่งเพิ่ม คนตายยิ่งลด” โดยมีข้อมูลสนับสนุนมากมายว่า การขึ้นภาษีเป็นมาตรการในการควบคุมการบริโภคยาสูบที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

ทั้งนี้ อยู่ภายใต้เงื่อนไขว่า ต้องปรับขึ้นภาษีสมาเสมอเพื่อรักษาสถานะความเป็นสินค้าราคาแพงไว้ให้คงที่ ไม่ให้ต่ำกว่าภาวะเงินเฟ้อ

องค์การอนามัยโลก ระบุถึงผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า ในประเทศที่มีรายได้สูงหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว หากเพิ่มภาษียาสูบขึ้น ร้อยละ 10 จะลดการบริโภคยาสูบได้ถึง ร้อยละ 4 ในขณะที่หากเพิ่มภาษียาสูบสูงขึ้นในประเทศที่มีรายได้ต่ำหรือปานกลาง ดังเช่น ประเทศไทย จะทำให้สถิติการบริโภคยาสูบลดลงได้มากที่สุดถึง ร้อยละ 8

นอกจากนี้ รายงานขององค์การอนามัยโลกในปี พ.ศ. 2553 ยังชี้ให้เห็นว่าถ้าหากมีการเพิ่มภาษียาสูบสรรพสามิตขึ้น ร้อยละ 50 ใน 22 ประเทศที่มีรายได้ต่ำ จะทำให้รัฐบาลเหล่านี้มีรายได้เพิ่มขึ้น 1,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 42,000 ล้านบาท หากนำภาษีที่ได้เพิ่มขึ้นนี้มาจัดสรรเป็นงบประมาณค่าใช้จ่ายดูแลและรักษาสุขภาพให้แก่ประชาชนในประเทศที่มีรายได้ต่ำเหล่านี้ ก็จะเป็นงบประมาณด้านสุขภาพที่เพิ่มขึ้นถึง ร้อยละ 50 เลยทีเดียว

ความท้าทายของไทยบนเส้นทาง "ขึ้นภาษีบุหรี่"

ในกรณีของประเทศไทย ได้มีการนำมาตรการภาษีมาใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมยาสูบมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยมีการปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตบุหรี่รวม 10 ครั้ง โดยครั้งล่าสุดปรับขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2555 ส่งผลให้ทำให้ราคาบุหรี่ทั้งบุหรี่ในและต่างประเทศปรับขึ้นของละ 7-9 บาท และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ควบคุมการบริโภคยาสูบได้อย่างน่าพอใจ

อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ชี้ว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องทบทวนมาตรการภาษีเพื่อควบคุมยาสูบอีกครั้งโดยเร็ว เนื่องจากอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ปัจจุบันที่ปรับเมื่อ 2 ปีก่อน เมื่อเทียบกับอัตราเงินเฟ้อในช่วงที่ผ่านมา พบว่า ราคาบุหรี่ถูกลงเมื่อเทียบกับค่าครองชีพ

นั่นเท่ากับว่า ผลด้านบวกจากการขึ้นภาษีในปี พ.ศ. 2555 ได้ผ่านพ้นไปแล้ว

การใช้มาตรการภาษีเข้าไปจัดการกับ "บุหรี่ปริมาณสูง" ซึ่งกลายเป็นทางเลือก หรือ "หลุมพราง" ของผู้มีรายได้น้อย และเด็ก เยาวชน ถือเป็น "โจทย์" สำคัญอย่างยิ่ง เพราะมีข้อมูลชี้ให้เห็นชัดเจนว่า หลังจากมีการปรับอัตราภาษียาสูบที่ใช้บริโภคในรูปแบบ "บุหรี่มวนเอง" เป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2555 ส่งผลให้ผู้บริโภคบุหรี่มวนเอง 5.3 ล้านคนในปี พ.ศ. 2554 ลดเป็น 3.6 ล้านคนในปี พ.ศ. 2556 กลับพบว่าผู้สูบบุหรี่มวนเองจำนวนหนึ่งได้หันไปสูบบุหรี่ของราคาถูกลงแทน

ขณะเดียวกัน ยังพบว่า อัตราการสูบบุหรี่ของเยาวชนอายุ 15-18 ปี และ 19-24 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นมาตลอดในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ส่งผลให้อัตราการผู้สูบบุหรี่ในภาพรวมสูงขึ้นเป็นครั้งแรกในรอบ 20 ปี จากจุดต่ำสุดปี พ.ศ. 2552 ที่ ร้อยละ 20.7 เป็น ร้อยละ 21.4 ในปี พ.ศ. 2554 โดยคาดว่า สาเหตุสำคัญมาจากบุหรี่ราคาถูกแพร่หลายอย่างมากส่งผลให้เยาวชนมีกำลังซื้อและสามารถเข้าถึงบุหรี่ได้ง่ายกว่าเดิม

มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ยังเปิดโปงความเคลื่อนไหวของอุตสาหกรรมยาสูบในการสร้างอุปสรรคต่อการพัฒนามาตรการทางภาษีด้วย โดยระบุว่า บริษัท ฟิลลิป มอริส ได้ออกแคมเปญรณรงค์ไม่ให้รัฐบาลขึ้นภาษีบุหรี่ ด้วยการสนับสนุนให้มีการทำวิจัยถึงปริมาณบุหรี่ที่นิทานิในเอเชียแปซิฟิก รวมทั้งประเทศไทยว่ามีอัตราบุหรี่ที่นิทานิสูง โดยโทษว่ามีการเก็บภาษีสูงเกินไป โดยใช้สื่อโซเชียลอย่าง "เฟซบุ๊ก" ผ่านชื่อ "ชมรมผู้สูบบุหรี่ไทย" หรือ "ชมรมคนสูบบุหรี่" (Thai Smokers community, www.facebook.com/thaismokers) ชักชวนให้นักสูบไทยแสดงความคิดเห็นคัดค้านการขึ้นภาษี

เหล่านี้คือความท้าทายในการพัฒนามาตรการภาษีเพื่อการควบคุมยาสูบ ที่แม้เป็นที่ประจักษ์ชัดว่ามีประสิทธิภาพสูงสุดในการปกป้องประชาชนจากพิษภัยบุหรี่ แต่ก็ไม่ได้กระทำได้ง่าย

เพื่อระดมสรรพกำลัง ทั้งด้านปัญญา ความรู้ และความร่วมมือจากทุกฝ่ายหลอมรวมเป็นพลังผลักดันให้เรื่องนี้เกิดผลก้าวหน้า จึงได้จัดให้มีการประชุมวิชาการ "บุหรี่ปริมาณสูงกับสุขภาพแห่งชาติ" ครั้งที่ 13 ซึ่งเป็นวาระสำคัญที่เครือข่ายควบคุมยาสูบจากทั่วประเทศจะมารวมตัวกันจำนวนเกือบพันคน โดยจัดขึ้นในวันที่ 28-30 กรกฎาคม 2557 โดยมุ่งที่ประเด็น "เพิ่มภาษีบุหรี่ ลดคนสูบ ลดคนตาย"

ถือเป็นวาระสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไปสู่การพัฒนามาตรการอันทรงประสิทธิภาพ เพื่อปกป้องผู้คนมากกว่าครึ่งแสนจาก "ความตายที่ป้องกันได้" ในแต่ละปี
